

Saksframlegg

Saksnr.: 2020/91736

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Fylkesrådet	16.04.2020	

Vedlegg:

- 1 Eidsvoll kommune - kommuneplan - areal- og samfunnsdel for 2020 - 2031 - Høring og offentlig ettersyn
- 2 Saksprotokoll.pdf
- 3 Saksfremlegg.pdf
- 4 Plankart - oversikt.pdf
- 5 Plankart - delområder.pdf
- 6 Bestemmelser og retningslinjer.pdf
- 7 Planbeskrivelse.pdf
- 8 Konsekvensutredning og risiko- og sårbarhetsanalyse.pdf

Eidsvoll kommune - Kommuneplanens arealdel og samfunnsdel 2020 - 2031 - Offentlig ettersyn

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. *Fylkesrådet vurderer at Eidsvoll kommune har gjort et grundig arbeid med å oppdatere kommuneplanen i tråd med regionale føringer og slik at plandokumentene i større grad svarer på utfordringene kommunen møter som en vekstkommune.*

For ytterligere å bidra til å nå målene i regional plan for areal og transport oppfordres kommunen til å tilbakeføre arealer på Manerud, Feiring og Styri til LNF-formål og å ta ut områdene avsatt til LNF med åpning for spredt boligbebyggelse.

2. *Fylkesrådet har vedtatt en nullvisjon for nedbygging av matjord og fraråder omdisponering deler av gbnr.140/4 med flere på Moestue til boligformål. Foreslått utbygging innebærer nedbygging av ca. fem dekar fulldyrket jord.*

Ifølge saksdokumentene er det avsatt tilstrekkelige arealer innenfor foreslått grønn grense til å dekke boligbehovet i planperioden uten det aktuelle arealet. Arealet kan eventuelt vurderes ved en senere kommuneplanrullering når utbyggings- og

fortettingspotensialet i allerede omdisponerte områder er utnyttet. Ved eventuell senere omdisponering bør det stilles krav om høy blågrønn faktor.

Det er positivt at det er tatt inn et generelt krav i kommuneplanbestemmelsene om utarbeidelse av masseforvaltningsplan ved regulering av dyrket eller dyrkbar mark, med sikte på å videreføre og sikre det samlede produksjonspotensialet.

3. *Fylkesrådet fraråder omdisponering av hele Lundsjordet til sentrumsformål da dette kan gjøre det vanskeligere å utvikle et mer kompakt tettstedssentrum i Råholt som gjør det attraktivt å gå og sykle i stedet for å kjøre bil.*
4. *Fylkesrådet oppfordrer kommunen til å utarbeide kommuneplanbestemmelser som stiller vilkår om tillatt virksomhet på nye næringsområder og eksisterende næringsområder med større udisponerte arealreserver, i tråd med føringene i regional plan for areal og transport.*
5. *Det er positivt at det er innarbeidet parkeringsbestemmelser i kommuneplanen. For at parkeringsregulering skal kunne benyttes som et effektivt virkemiddel i arealplanleggingen anbefaler fylkesrådet at parkeringsnormene angis som restriktive maksimumsnormer.*
6. *Fylkesrådet vurderer at kulturminnevernet i hovedsak er tilfredsstillende ivaretatt i arealdelen med bestemmelser og retningslinjer, men ser behov for at enkelte bestemmelser presiseres og utdypes. Vi ber om at paragrafene 3, 5, 13, 14, 25 og 37 endres i tråd med anbefalingene i saksfremlegget. Det er også behov for en ny bestemmelse (§ 39) knyttet til hensynssoner for arkeologiske kulturminner (H730).*
Gjeldende kulturminnevernplan for Eidsvoll ble vedtatt i 2010. For å sikre at planen fungerer som et godt styringsdokument oppfordres kommunen til å rullere planen.
7. *Fylkesrådet anbefaler Eidsvoll kommune å utarbeide handlingsplaner for klima og energi og masseforvaltning, med utgangspunkt i vedtatte regionale planer for de respektive temaene.*
8. *Fylkesrådet erkjenner at koronakrisen skaper nye og uforutsigbare utfordringer for hele landet og for den enkelte kommune. Dette vil trolig måtte prege planarbeid fremover på måter som i liten grad er forutsett. Vi bidrar gjerne til kommunenes arbeid med tilpasninger som er nødvendige.*
9. *Fylkesrådet ønsker dialog og samarbeid med Eidsvoll kommune om videre oppfølging av faglige råd til planen.*

24.03.2020

Øyvind Solum

fylkesråd for planlegging og folkehelse

Bakgrunn for saken

Eidsvoll kommune har lagt forslag til kommuneplanens samfunnsdel og arealdel for perioden 2020-2031 ut til offentlig ettersyn med frist 17. april 2020. Viken fylkeskommune har fått utsatt høringsfrist til 20. april 2020. Et utvalg dokumenter er lagt ved saken. Alle sakens dokumenter er tilgjengelige på kommunens hjemmeside:

<https://www.eidsvoll.kommune.no/horinger/horingene/offentlig-ettersyn-av-forslag-til-ny-kommuneplan-for-2020-2031/>

Gjeldende samfunnsdel ble vedtatt 6. september 2011. Arealdelen ble vedtatt 10. mars 2015. Oppstart av rullering av kommuneplanen ble varslet allerede i 2016, samtidig med at forslag til kommunal planstrategi for 2016-2019 ble sendt på høring. Akershus fylkesutvalg behandlet saken i møte 2. mai 2016. Kommunen vedtok planstrategien og planprogrammet for rulleringen av kommuneplanen 14. juni 2016.

Planstrategien og planprogrammet slo blant annet fast at det var behov for revisjon av både samfunnsdelen og arealdelen av kommuneplanen, men at det ikke var behov for å legge inn nye utbyggingsområder for boliger og næringsarealer. I stedet skulle det fokuseres på å styrke samfunnsdelens funksjon som styringsverktøy og å knytte samfunnsdelen og arealdelen nærmere sammen. Videre skulle det utarbeides bestemmelser og retningslinjer som sikrer at befolkningsutviklingen skjer innenfor de prioriterte vekstområdene Eidsvoll sentrum/Sundet og Eidsvoll verk/Råholt og at næringsutvikling skjer etter prinsippet «rett næring på rett sted».

Av kapasitetsgrunner prioriterte kommunen andre planarbeid, blant annet kommunedelplan for Råholt og områderegulering for Eidsvoll sentrum, og gjenopptok arbeidet med kommuneplanen først i 2019. Arbeidet med kommunedelplan for Råholt ble for øvrig avsluttet i 2018 uten at planen ble vedtatt.

Fakta

Eidsvoll kommune har per i dag ca. 25 500 innbyggere. Gjennomsnittlig årlig vekst de siste fem årene har vært ca. to prosent. Det er ventet en fortsatt sterk vekst. Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus peker ut to prioriterte vekstområder i Eidsvoll; Eidsvoll sentrum/Sundet og Eidsvoll verk/Råholt, der minimum 80 prosent av bolig- og arbeidsplassveksten er forventet å komme.

Forslaget til ny samfunnsdel bygger på gjeldende samfunnsdel fra 2011. Kommunen har utarbeidet en ny visjon; **Trivsel og vekst i grunnlovsbygda**. Det er skissert syv fokusområder; folkehelse, næringsutvikling, arealbruk og utbyggingsmønster, miljø og klima, samfunnssikkerhet og beredskap, økonomi og personal- og organisasjonsutvikling. Arealbehov/tettstedsutvikling, miljø/klima og folkehelse er trukket frem som spesielt viktige. For hvert satsingsområde er det skissert et hovedmål, samt delmål og strategier. Kommunen slår fast at FNs bærekraftsmål skal legges til grunn for kommunens arbeid.

Planbestemmelsene har vært gjennom en omfattende revisjon slik at de i større grad møter kommunens behov og utfordringer. Av formålsparagrafen i kommuneplanbestemmelsene går det frem at kommuneplanens arealdel skal imøtekomme FNs bærekraftsmål – herunder spesielt mål nr. 3 om å sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder, og mål nr.

11 om å gjøre byer og bosettinger inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige. Endringene er beskrevet i kapittel 4.4. i planbeskrivelsen.

Også plankartet har vært gjenstand for en grundig gjennomgang. Kommunen har mottatt drøyt 40 innspill med forslag til ny eller endret arealbruk. (Dette inkluderer innspillene som kom i forbindelse med arbeidet med ny kommunedelplan for Råholt. Planprosessen ble avsluttet før planen ble vedtatt.) Etter som planprogrammet for kommuneplanarbeidet slo fast at det ikke er behov for nye utbyggingsområder for boliger og næringsarealer, er kun et fåtall av innspillene tatt inn i kommuneplanen. Endringene går frem av kapittel 4.2 i planbeskrivelsen, konsekvensutredningen og dokumentet *Administrasjonens egne vurderinger av arealformål i gjeldende kommuneplan*.

Det er lagt inn seks nye områder med utbyggingsformål i plankartet. Den mest vesentlige endringen er at 20 dekar like øst for Eidsvoll verk stasjon foreslås omdisponert fra LNF-formål til fremtidig boligformål. De øvrige fem områdene, på til sammen 60 dekar, foreslås endret fra LNF-formål til nåværende boligbebyggelse i tråd med gjeldende bruk. Denne endringen innebærer kun at 4-5 tomter kan bebygges uten at det må søkes om dispensasjon.

Seks områder har fått endret arealformål. 65 dekar ved tidligere Stensby sykehus foreslås omdisponert fra nåværende/fremtidig offentlig/privat tjenesteyting til næringsbebyggelse med åpning for hotell/bevertning, herunder konferansesenter. Ved Eidsvoll verk stasjon utvides sentrumsformålet til å gjelde hele Lundsjordet (drøyt 50 dekar, som i gjeldende kommuneplan er avsatt til boligformål). To sentrale arealer ved Eidsvoll verk stasjon på til sammen 33 dekar foreslås endret fra henholdsvis næringsbebyggelse og baneformål til kombinert bebyggelse og anleggsformål. Et område på Råholt (areal ikke oppgitt) foreslås endret fra sentrumsformål til nåværende boligbebyggelse. Et område på ca. 7 dekar ved/i Andelva har fått endret formål fra bruk og vern i sjø og vassdrag med tilhørende strandsone til småbåthavn.

I tillegg er det gjort en rekke justeringer for å oppdatere plankartet i tråd med gjeldende reguleringsplaner og/eller faktisk arealbruk, noe som innebærer at flere områder som er avsatt til LNF-formål i gjeldende kommuneplan nå er avsatt til ulike utbyggingsformål. Noen områder er også omdisponert fra enten LNF-formål eller ulike utbyggingsformål til grønnstruktur for enten å ivareta eksisterende grønnstruktur eller åpne for ulike tilretteleggingstiltak som løypestråser og parkering.

I tråd med retningslinje R5 i regional plan for areal og transport er til sammen 1431,5 dekar, som i gjeldende arealdel er avsatt til ulike nåværende eller fremtidige utbyggingsformål, tilbakeført til landbruks,- natur- og friluftformål (LNF).

Problemstillinger og alternative løsninger

Vurdering

Planen er vurdert ut fra fylkeskommunens rolle som regional planmyndighet, forvalter av fylkesvei, fagmyndighet for kulturminnevern og prosessmyndighet etter vannforskriften.

Plandokumentene

Fylkeskommunen vurderer at Eidsvoll har gjort et grundig arbeid med å oppdatere kommuneplanen i tråd med regionale føringer. Kommunen har gjort en stor jobb med å bearbeide kommuneplandokumentene slik at de i større grad enn gjeldende plan svarer på utfordringene kommunen møter som en vekstkommune.

Ved neste kommuneplanrullering oppfordres kommunen til å supplere kommuneplankartet med et kart der alle foreslåtte arealbruksendringer som legges ut til offentlig ettersyn er tydelig markert. Det bør også utarbeides en tabell med en samlet oversikt over endringene, der gjeldende og foreslått arealbruk samt arealets størrelse går frem. Dette vil lette høringsinstansenes arbeid med å sette seg inn i endringene og gjøre det enklere å komme med gjennomarbeidede uttalelser til planforslaget.

Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus

Et av hovedmålene i regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus er at utbyggingsmønsteret skal være arealeffektivt, basert på prinsipper om flerkjernet utvikling og bevaring av overordnet grønnstruktur. Planen skal bidra til å nå det felles målet for Oslo og Akershus, fastsatt gjennom Stortingets klimaforlik og Oslopakke 3, om at persontransportveksten i området skal tas med kollektivtransport, gange og sykkel.

For å nå målene i den regionale planen er det utarbeidet retningslinjer (R1-R19) for kommunens planarbeid gjennom rollen som arealmyndighet. I tillegg til de generelle retningslinjene er det vedtatt et handlingsprogram som spesifiserer en rekke oppgaver som gjennomføres i oppfølgingen av den regionale planen. Punkt H3 i handlingsprogrammet lister opp sentrale oppgaver som kommunene er gitt ansvar for ved revisjon av kommuneplanens arealdel.

Bolig- og arbeidsplassvekst - dimensjoneringsgrunnlag (R2, R3, R4)

I henhold til den regionale planen forventes det at kommunen utarbeider et dimensjoneringsgrunnlag for bolig- og arbeidsplassvekst i prioriterte vekstområder.

Eidsvoll kommune er i gang med å utarbeide en ny befolkningsprognose, men denne er foreløpig ikke ferdigstilt. Kommunen har derfor tatt utgangspunkt i befolkningsprognoser fra SSB og Norconsult. Disse prognosene viser svært ulike tall. Eksempelvis viser SSBs hovedalternativ et innbyggertall i Eidsvoll på 29 570 i 2032, mens Norconsults prognoser viser hele 35 991 innbyggere. Gjennomsnittlig årlig vekst i Eidsvoll de siste fem årene har vært ca. 2 prosent. Kommunen forventer, basert på egne vurderinger, en videre vekst på mellom 2,1 og 3 prosent, noe som tilsier at befolkningen vil øke til over 35 000 i 2031. Det påpekes imidlertid at det er knyttet stor usikkerhet til tallene.

For å fastslå boligbehovet i planperioden har kommunen basert seg på historisk aktivitet, kommunens egne prognoser og SSBs fremskrivninger. Kommunen har basert sine prognoser på en konkret vurdering av regulerte områder og områder som antas regulert, samt fortetningspotensialet, og har beregnet et behov for drøyt 4 000 boliger i planperioden. Veksten planlegges fordelt med 40 prosent innenfor grønn grense i hvert av de to prioriterte vekstområdene og 20 prosent fordelt i resten av kommunen.

Fylkeskommunen ser positivt på at Eidsvoll kommune har utarbeidet et dimensjoneringsgrunnlag for boligveksten. Kommunen oppfordres til å gjøre en tilsvarende analyse av arbeidsplassveksten, jf. føringer i regional plan for areal og transport.

Vurdering av områder i gjeldende kommuneplan (R5)

I regional plan for areal og transport er det en forventning om at områder avsatt til utbygging i gjeldende kommuneplan, som ikke er regulert, og som ikke er i tråd med mål, strategier og retningslinjer i den regionale planen, skal vurderes tatt ut ved revisjon av kommuneplanens arealdel. Eventuell videreføring av slike arealer til utbyggingsformål i ny kommuneplan skal begrunnes.

Fylkeskommunen er svært positiv til at til sammen 1431,5 dekar, som var avsatt til ulike utbyggingsformål, er tilbakeført til LNF-formål. For ytterligere å bidra til å nå målene i regional plan for areal og transport oppfordrer fylkeskommunen kommunen til, i tråd med kommuneadministrasjonens anbefaling, å tilbakeføre ca. 200 dekar på gbnr. 92/626 med flere (Manerud) fra kombinert bebyggelse og anleggsformål til LNF-formål. Området ligger 3-4 kilometer fra Eidsvoll verk stasjon og langt utenfor det som er foreslått som langsiktig grønn grense for Råholt.

Likeledes oppfordres kommunen til å tilbakeføre arealene på gbnr. 243/3 og 243/5) på østsiden av fv. 33 på Feiring avsatt til fremtidig bolig (74 dekar) og grønnstruktur (44,5 dekar) til LNF-formål, i tråd med kommuneadministrasjonens anbefaling. Feiring er ikke et prioritert vekstområde og skal kun ha såkalt vedlikeholdsvekst. Eksisterende boligområder og skole ligger på vestsiden av fylkesveien, og en utbygging på østsiden vil kunne skape utfordringer med hensyn til trafiksikkerhet. Det er avsatt et større areal på vestsiden av fylkesveien, som bør dekke behovet for vedlikeholdsvekst i planperioden.

Fylkeskommunen anbefaler videre kommunen å ta ut områdene avsatt til LNF med åpning for spredt boligbebyggelse, også dette i tråd med kommuneadministrasjonens anbefaling. Det er positivt at det er satt et tak på syv boliger per år i planperioden, men det åpner likevel for et betydelig antall boliger (inntil 77) langt utenfor prioriterte vekstområder.

Også på Styri er det avsatt områder til boligformål som med fordel kan tilbakeføres til LNF-formål. Styri ligger 3-4 kilometer fra Eidsvoll sentrum/Sundet, der skole og øvrig service- og tjenestetilbud finnes. Området har et begrenset kollektivtilbud. Det er sannsynlig at videre utbygging her i hovedsak blir bilbasert.

Langsiktig grønn grense (R8, H3)

I regional plan for areal og transport er det en forventning om at kommunen skal definere en langsiktig grønn grense for prioriterte vekstområder. Akershus fylkeskommune ga i 2018 ut en veileder som beskriver en metodikk for utarbeiding av grønn grense.

Eidsvoll kommune har utarbeidet en fortetningsanalyse for Eidsvoll sentrum/Sundet og Eidsvoll verk/Råholt og har, basert på analysen og metodikken i veilederen utgitt av Akershus fylkeskommune, skissert en langsiktig grønn grense rundt de prioriterte vekstområdene. Den grønne grensen er tatt inn i kommuneplanen som et bestemmelsesområde. § 15 i planbestemmelsene gir retningslinjer for fremtidig planlegging innenfor den grønne grensen.

Fylkeskommunen vurderer kommunens arbeid med langsiktig grønn grense som grundig og i tråd med den anbefalte metodikken. Vi vurderer at den grønne grensen vil bidra til å utvikle Sundet og Råholt i tråd med føringene i regional plan for areal og transport. Av jordvern hensyn fraråder fylkeskommunen omdisponering av fem dekar fulldyrket jord på Mostue og ber om at den grønne grensen justeres på dette punktet.

Rett virksomhet på rett sted (R10, H3)

Regional plan for areal og transport påpeker at alle kommuner skal kunne legge til rette for næringsutvikling med utgangspunkt i sine fortrinn. Samtidig skal lokalisering av alle typer arbeidsplasser følge prinsippene om rett virksomhet på rett sted. Den regionale planen oppfordrer til at det utarbeides bestemmelser til kommuneplanens arealdel som angir hvilke næringsformål som tillates (evt. ikke tillates) i de enkelte næringsområder. Dette bør også gjøres for eksisterende næringsområder med større udisponerte arealreserver.

I forslaget til samfunnsdel påpekes viktigheten av at strategien «rett næring på rett sted» forankres i kommuneplanbestemmelsene (side 3). Dette ble også slått fast i planprogrammet for kommuneplanrulleringen. Fylkeskommunen kan likevel ikke se at bestemmelsene gir føringer for etablering av verken handel, service eller øvrig næringsvirksomhet, unntatt for et felt på Holstangen avsatt til kombinert bebyggelse- og anleggsformål (§ 27).

Rett lokalisering av næringsvirksomhet er vesentlig for å nå målene i regional plan for areal og transport. Fylkeskommunen oppfordrer derfor kommunen til å utarbeide kommuneplanbestemmelser som stiller vilkår om tillatt virksomhet på nye næringsområder og eksisterende næringsområder med større udisponerte arealreserver, i tråd med føringene i den regionale planen.

Parkeringspolitikk (R15, H3)

Fylkeskommunen er positiv til at Eidsvoll kommune har innarbeidet parkeringsbestemmelser i kommuneplanbestemmelsene, i tråd med forventninger i regional plan for areal og transport. Normene er imidlertid i hovedsak utformet som intervaller med både minimums- og maksimumskrav. For at parkeringsregulering skal kunne benyttes som et effektivt virkemiddel i arealplanleggingen anbefaler fylkeskommunen at parkeringsnormene angis som restriktive maksimumsnormer.

Fylkeskommunens merknader til enkelte av de foreslåtte arealbruksendringene

Nytt boligområde på Moestue – deler av gbnr.140/4 med flere

Fylkesrådet har vedtatt en nullvisjon for nedbygging av matjord. Fylkeskommunen fraråder på denne bakgrunn omdisponering deler av gbnr.140/4 med flere på Moestue til boligformål. En utbygging her innebærer nedbygging av ca. fem dekar fylldyrket jord og ca. 2,5 dekar løvskog med høy bonitet.

Det er positivt at Eidsvoll formannskap ved førstegangsbehandling av kommuneplanforslaget vedtok å redusere tapet av dyrket mark ved å redusere omdisponert areal med tre dekar. Ifølge saksdokumentene er det imidlertid avsatt tilstrekkelige arealer innenfor foreslått grønn grense til å dekke boligbehovet i planperioden uten det aktuelle arealet. Arealet kan eventuelt vurderes ved en senere kommuneplanrullering, når utbyggings- og fortettpotensialet i allerede omdisponerte områder er utnyttet. Ved eventuell senere omdisponering bør det stilles krav om høy blågrønn faktor. Det vil også være viktig å sikre trygge krysningspunkter for gående og syklende over fylkesveiene.

Formålsendring Lundsjordet – gbnr. 133/2 med flere

Ved Eidsvoll verk stasjon foreslår kommunen å utvide sentrumsformålet til å gjelde hele Lundsjordet. Utvidelsen er på drøyt 50 dekar. Arealet er i gjeldende kommuneplan er avsatt til boligformål.

Fylkeskommunen vurderer den foreslåtte omdisponeringen som uheldig. I arbeidet med en revidert kommunedelplan for Råholt var ett av hovedmålene å definere et tydeligere tettstedssentrum. Det ble trukket frem at Råholt sentrum i dag er langstrakt og preget av bilbasert handel. I uttalelsen til offentlig ettersyn av forslaget til kommunedelplan påpekte Akershus fylkesutvalg at det vil være avgjørende at kommunen prioriterer å utvikle området sørøst for Eidsvoll verk stasjon med gode urbane kvaliteter før sentrumsfunksjoner spres til nordsiden av jernbanen.

Fylkeskommunen vurderer at den foreslåtte utvidelsen vil redusere mulighetene for å utvikle et mer kompakt sentrumsområde i Råholt som i større grad legger til rette for at folk velger å gå eller sykle i stedet for å bruke bil. Vi fraråder på denne bakgrunn kommunen å omdisponere hele Lundsjordet til sentrumsformål.

Formålsendring Stensby sykehus – gbnr. 220/3 og 27

65 dekar ved tidligere Stensby sykehus foreslås omdisponert fra nåværende/fremtidig offentlig/privat tjenesteyting til næringsbebyggelse med åpning for hotell/bevertning, herunder konferansesenter. Det ble i 2017 gitt dispensasjon for å starte hotellvirksomhet i deler av de gamle sykehuslokalene.

Eiendommen ligger ca. 9 kilometer fra Eidsvoll verk stasjon. Busstilbudet er svært begrenset. Fylkeskommunen forventer at det startes en reguleringsprosess for området så snart kommuneplanen er vedtatt, slik det ble forutsatt i dispensasjonsvedtaket. Vi vil komme tilbake med ytterligere merknader i forbindelse med reguleringsprosessen.

Klima

Ifølge Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning skal kommuneplanens samfunnsdel inkludere en overordnet vurdering av om klimaendringer vil påvirke langsiktige utfordringer, mål og strategier. Vurderingen skal skille mellom forhold av betydning for arbeidet med kommuneplanens arealdel, og forhold av betydning for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. I kommuneplanens samfunnsdel bør kommunen vurdere hvordan endringer i klima kan påvirke blant annet samfunnsikkerhet, kritisk infrastruktur, natur- og kulturmiljø, befolkningens helse, samt forutsetninger for berørte næringer, og hvordan dette skal følges opp. Disse temaene er, etter fylkeskommunens vurdering, noe mangelfullt beskrevet i plandokumentene.

Det er veldig bra at Eidsvoll kommune har valgt å prioritere blant annet redusert energibruk, klimagassutslipp og avfallsmengde under fokusområdet miljø og klima. Det er satt delmål om å redusere klimagassutslippene, samt redusert transportbehov og mer grønn mobilitet. Den største utslippskilden for direkte klimagassutslipp i Viken er veitrafikk, der personbiler utgjør hovedandelen. For å bidra til å redusere disse utslippene er gode tiltak å øke andelen som går, sykler og reiser kollektivt, i tillegg til å øke andelen fornybare drivstoff. Derfor er det viktig med god arealplanlegging, og det er bra at kommunen legger vekt på sin rolle som planmyndighet. Det er positivt at kommunen har tilbakeført områder til LNF-formål, og vi

regner med at kommunen vil fortsette å jobbe med klimavennlig arealplanlegging også når det gjelder reguleringsplaner og dispensasjoner.

Økt binding av karbon har relevans både for utbygging og skogbruket. Ved bruk av for eksempel massivtre og trefiberbasert isolasjon kan økt boligbygging bidra til å binde mye karbon for lang tid fremover. Eidsvoll kommune har også store, produktive skogarealer som binder mye karbon. Kommunen bør vurdere muligheten for å øke opptaket av karbon fra stående skog.

Fylkeskommunen anbefaler Eidsvoll å utarbeide en handlingsplan for klima og energi som bygger på regional plan for klima og energi i Akershus. Vi viser til det gode arbeidet som pågår i Ås kommune med en slik løsning.

Miljø

Fylkeskommunen vurderer at samfunnsdelen har gode beskrivelser av temaene biologisk mangfold, vannforvaltning og grønstruktur. Det er svært positivt at det er tatt inn kommuneplanbestemmelser for å sikre ivaretagelse av disse hensynene.

Det er også positivt at det er tatt inn bestemmelse om masseforvaltningsplan for å sikre at det samlede produksjonspotensialet i landbruket videreføres. Kommunen oppfordres med bakgrunn i dette å vurdere «arealnøytralitet» som prinsipp for kommunens arealpolitikk ved at jordbruks- og naturområder som omdisponeres erstattes med andre områder som har, eller restaureres til, tilsvarende verdi. Målet vil være å beholde like gode dyrkningsmuligheter og at biologisk mangfold (i form av naturtyper og arter) beholdes og ikke får dårligere levekår. For å ivareta sårbare arters overlevelse bør kommunen også ha en politikk mot fragmentering av naturområder, for eksempel ved at kommunen følger «skadelindringshierarkiet» (unngå -> avbøte -> restaurere -> kompensere).

Masseforvaltning

Vekst i befolkning og næringsvirksomhet medfører økt behov for byggeråstoff og for å håndtere overskuddsmasser. Denne problemstillingen er i liten grad berørt i forslaget til kommuneplan. Fylkeskommunen anbefaler Eidsvoll å utarbeide en handlingsplan for masseforvaltning, som bygger på regional plan for masseforvaltning i Akershus. Også veileder for massehåndtering i Follo, utarbeidet av Follo Landbrukskontor i 2019, inneholder nyttig informasjon.

Kulturminner

En viktig problemstilling er hvordan kulturminnevernet blir ivaretatt i kommuneplanens arealdel med bestemmelser og retningslinjer. Dette synes tilfredsstillende løst, men det kan være behov for å presisere og utdype enkelte bestemmelser. Særlig paragrafer knyttet til plankrav og unntak, utbygging i etablerte boligområder og mindre tiltak i LNF-områder åpner for tiltak som *kan* komme i konflikt med viktige kulturminner. I bestemmelsene må kommunen bedre synliggjøre at det skal tas hensyn til eventuelle kulturminneverdier også i slike saker. Det er også viktig at hensynssoner knyttet til automatisk fredede, vedtaksfredede og vernede kulturminner kartfestes og tas med i Bestemmelser og retningslinjer.

En ny problemstilling er hvordan man skal innarbeide hensynet kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (Riksantikvarens KULA-prosjekt) i kommuneplanen. En målsetning med KULA-prosjektet er «å gi tidlige og tydelige signaler fra kulturminneforvaltningen om hvilke

landskap arealplanleggerne må ta særlig hensyn til» som nasjonalt viktige kulturlandskap. I Eidsvoll gjelder dette særlig «lovens landskap», som strekker seg fra Eidsvoll kirke (Eidsivatinget) og videre langs Andselva til Eidsvollsbygningen (Grunnloven). KULA er ikke forankret i noe lovverk og det er utfordrende å finne mekanismer som sikrer at disse spesifikke kulturminneverdiene blir ivaretatt i kommunens videre planarbeid.

Nyere tids kulturminner

Fylkeskommunen finner det positivt at kulturminnevernet er løftet frem i kommuneplanens arealdel gjennom §§ 25 Kulturminner og kulturmiljøer og 37 Bevaring kulturmiljø (H570) i Bestemmelser og retningslinjer. § 25 gjør kommunedelplanen for kulturminner og kulturmiljøer i Eidsvoll til et styringsdokument i byggesaksarbeidet når det gjelder tiltak som berører objekter identifisert i kulturminnevernplanen. I § 37 sikres vernet av bygninger og anlegg i verneklasse 1 og 2 ytterligere gjennom hensynsoner (H570). Vi savner imidlertid en bestemmelse knyttet til områder båndlagt etter kulturminneloven (H730).

Bestemmelsene i § 25 synes noe knappe. Det er lagt stor vekt på at nye tiltak som berører registrerte kulturminner og kulturmiljøer skal tilpasses eksisterende bebyggelse på en måte som gjør at de underordner seg kulturmiljøet. Fylkeskommunen frykter at en slik bestemmelse ikke alltid vil være tilstrekkelig og mener det må tas inn et punkt som gir grunnlag for helt å avvise tiltak som i vesentlig grad forringer kulturminneverdiene eller som vil bli skjemmende for et kulturmiljø.

Ved tiltak på verneverdige bygninger bør det være krav om uttalelse fra bygningsantikvarisk kompetanse før kommunen tillater utskifting av vesentlige bygningsdeler som vinduer, ytterdører, kledning, ornamenten og utsmykking samt taktekking. Hovedregelen må være istandsetting og forsiktig reparasjon av slike bygningsdeler, ikke utskifting.

Dersom kulturminnevernplanen skal fungere som et godt styringsdokument, er det viktig at planen holdes aktuell og revideres jevnlig. Gjeldende plan er fra 2010. Man må forvente at vurderinger og prioriteringer innen kulturminnevernet har utviklet seg siden den gang; for eksempel er det økende interesse for etterkrigstidens bebyggelse og stedsutvikling. Nye statlige og regionale tiltak og planer, som Riksantikvarens KULA-prosjekt (nasjonalt viktige kulturlandskap) og Regional plan for kulturminner og kulturmiljøer i Akershus fra 2019, må også innarbeides i kulturminnevernplanen ved en kommende rullering.

Både for forvaltningen og for publikum vil det være en stor fordel om samtlige hensynssoner H570 Bevaring av kulturmiljø, med tilhørende bestemmelser, blir nevnt under § 37, også de som er omfattet av fredning eller er sikret gjennom stadfestet reguleringsplan (listeført som H570a – x). Man kan godt ha overordnede, generelle bestemmelser for samtlige hensynssoner H570, men særbestemmelser for enkeltobjekter vil i mange tilfeller være nødvendig og disse bør tas inn i § 37 under hvert enkelt objekt.

Også i § 37 må det inn et punkt som gir hjemmel for helt å avvise tiltak som i vesentlig grad forringer kulturminneverdiene som skal vernes eller vil bli skjemmende for et kulturmiljø.

Mange av kommunenes kulturminner finner man i områder avsatt til LNF-formål. Under paragraf 13 LNF-områder åpnes det for relativt omfattende tiltak uten krav om dispensasjon fra LNF-formålet. Etter fylkeskommunens syn er det ønskelig med et nytt bokstavnepunkt (satt inn før 13c) som løfter frem at kulturminnehensyn skal ivaretas for tiltak nevnt under 13a og

13b. Bestemmelsene må gi kommunen rett til etter eget skjønn å kreve reguleringsplan eller å avslå en byggesøknad dersom kulturminnehensyn ikke i tilstrekkelig grad blir ivaretatt. Dette må gjelde så vel landbruksbebyggelse som bolig- og fritidseiendommer.

Under § 5 Oppføring og etablering av ny boligbebyggelse må hensyn til kulturminner tas inn som et selvstendig kulepunkt under så vel 5a som 5b, på linje med bestemmelsene om å ivareta strøkskarakter og bebyggelsesstruktur. Kommunen bør videre sikre seg hjemmel for å ivareta kulturhistorisk interessant havanlegg som er med å gi et boligområde en særlig karakter og som fort kan gå tapt gjennom ubetenksom fortetting.

Arkeologiske kulturminner

For alle tiltak i uregulerte områder må forholdet til arkeologiske kulturminner (automatisk fredete kulturminner) vurderes. Alle saker som kommer i berøring med kjente automatisk fredete kulturminner, eller ligger i områder hvor det er potensiale for å påvise slike, skal oversendes fylkeskommunen for uttalelse. Dette vil få betydning for planbestemmelsenes § 3 (*Plankrav og unntak*) pkt. 1, 2, 4 og 5, § 5 (*Oppføring og etablering av ny boligbebyggelse*) bokstav a, § 13 (*LNF-områder*) bokstav a, b og d, og § 14 (*Spredt boligbebyggelse i LNF-områder*).

Det må knyttes en ny bestemmelse (§ 39) til hensynssoner for arkeologiske kulturminner (H730): *§ 39 Arkeologiske kulturminner (H730) (sone for båndlegging, PBL § 11-8 d)*

Båndleggingssonen omfatter automatisk fredete kulturminner og deres sikringssone på 5 meter. Ingen må sette i gang tiltak som kan skade, ødelegge, flytte, tildekke eller skjule kulturminnene, eller fremkalle fare for at dette skjer, jf. kulturminneloven § 3.

Folkehelse

Formålet med folkehelseloven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Loven skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte.

Fylkeskommunen er opptatt av at folkehelseperspektivet tillegges vekt i planarbeidet. Det er i denne sammenheng viktig at kunnskapsgrunnet, som skal sikre nødvendig oversikt av kommunens behov, er bredt og tilstrekkelig. Betydningen av nærmiljøets funksjon og utforming for livskvalitet og trivsel, både fysisk, psykisk og sosialt, bør gis særlig oppmerksomhet. For å nå målsettingen om å utjevne sosiale ulikheter i helse, må kommunen jobbe aktivt og systematisk med de bakenforliggende faktorene som påvirker helsen, blant annet innsatsområder innenfor utdanning, oppvekstmiljø, bolig, inntekt og arbeid.

Det går frem av forslaget til samfunnsdel at Eidsvoll kommune har betydelige folkehelseutfordringer. I tillegg er det forventet en sterk befolkningsøkning i kommunen frem mot 2030. Befolkningsøkning vil kunne medføre økte krav til kommunale tjenester. Fylkeskommunen mener det er positivt at kommunen vil arbeide for å få på plass systemer der folkehelse er gjennomgående tema for alle kommunens virksomheter. Det anbefales at en arbeidsgruppe på dette området har en bred tverrfaglig forankring, da en tverrfaglig forankring vil bidra til å skape et vidt kunnskaps og fagperspektiv, og sikre at folkehelseperspektivet vurderes systematisk inn i planarbeidet.

God stedsutvikling og gode lokalsamfunn har stor betydning for innbyggernes livskvalitet og trivsel. Fylkeskommunen ser av forslaget til samfunnsdel at Eidsvoll kommune vil ha søkelys på barn og yngre og satse på forebyggende tiltak, fremfor å reparere. Det vises i tillegg til at boområder, møteplasser og uteområder skal være tilgjengelig for alle, og utformes med sikte på å fremme aktivitet og trivsel.

Fylkeskommunen mener Eidsvoll har beskrevet universelle helsefremmende tiltak på en gjennomgående måte i samfunnsdelen. Det er positivt at kommunen jobber systematisk og helhetlig med det forebyggende folkehelseperspektivet i sitt planverk. Det er også positivt at det tverrfaglig samarbeidet mellom de ulike kommunale tjenestene er beskrevet og tillagt vekt i samfunnsdelen. Å sikre gode rutiner for et systematisk samarbeid mellom tjenestene, vil også kunne bidra til økt livskvalitet for innbyggerne.

Konsekvenser

Vurderes ikke utover redegjørelse nevnt under overskriften Vurdering.

Vedtakskompetanse

Fylkesrådet treffer beslutninger i saker hvor myndigheten ikke er tillagt andre organer gjennom lovgivning eller delegeringsvedtak